

Dežela Petra Klepca

II. LETNIK — 6. ŠTEVILKA
DECEMBER 77

Mašg SKUPNOST

glasilo szdl ljubljana moste-polje

25. Maj

UMETNIŠKA PRILOGA

Na desnem bregu Čabranke se nad vasmi Plešce, Zamost in Osilnica dviga visoko proti nebu Sveta gora. Ozira se po Čabranski dolini, na izvir Kolpe in po Kolpski dolini. Pod njo, za Sedlom, na severozahodni strani, leži lepa, tiha in skromna

vasica Mali log. Tu je bil za pastirja legendarni osilniški junak Peter Klepec.

Ljudsko izročilo vé veliko povedati o tem silaku, ki je v stoletjih zatiranja postal simbol uporniškega duha revnih prebivalcev doline ob Kolpi in Čabranki, njenih pobrež-

jih in pogorjih. Ti ljudje so bili enega duha in ene misli. Zato so v bojih s sovražniki zmeraj zmagovali. Po zmagi pa so gospodarji, vladarji in cesarji vselej pozabili na Petra Klepca in njegove vojščake.

Še dandanašnji ti ljudje v Malem logu pokažejo ostanke požgane Klepčeve domačije, ki so ji zgradili temelje njegovi predniki leta 1118. Nanjo se je bil Peter Klepec priženil, njegovi potomci pa je po zadnji vojni niso več do kraja obnovili.

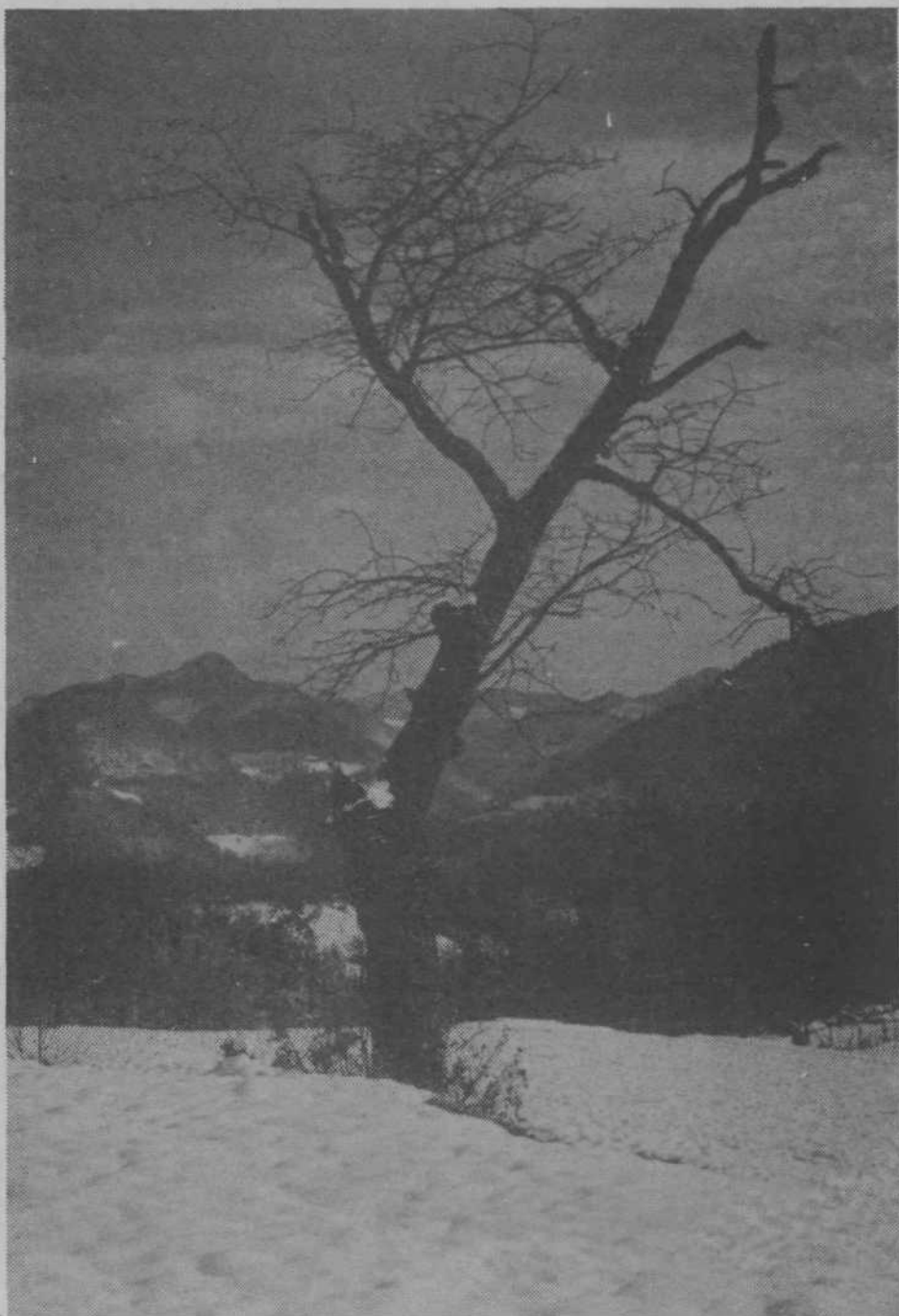
Poznal sem domačijo. Ponašala se je s kipcem Petra Klepca. V zadnji vojni so fašisti s hišo vred požgali tudi zelo star skedenj, ki je stal zraven. Izročilo pravi, da ga je postavil sam Peter Klepec in vgradil vanj za nosilno oporo kakor hlod dolgo in tri četr metra debelo hrastovo gred. Pri obnavljanju skednja so jo njegovi potomci do leta 1942 kar trikrat pretesali, pa je bila še vedno več kot pol metra debela. Povedati moram, da so se ljudje čudili tej gredi in prav tako orjaški klopi, ki je bila pred hišo. Stari možje so pripovedovali, da je to velikansko gred prinesel Peter Klepec z gore na rami in jo postavil v skedenj s tako lahkoto, kot bi bila drobna hojeva rantica. Prav v spomin nanjo so Klepčevi potomci, ki so se ohranili do današnjih dni, prenovili skedenj. Ta jim je v vojni služil za bivališče, ker je bila hiša požgana; zdaj stoji v spomin na našega Petra Klepca.

Peter Klepec je bil bajtarjev sin in je rasel ob koruznem močniku, mleku, krompirju, zelju in fižolu, kot vsi revni v lepi dolini ob Čabranki in Kolpi. Ob taki hrani in zaradi velikega trpljenja se ni mogel zrediti. Na videz slabič, a zdrav in mišičast, je Peter z drugimi pastirji na paši čuval čredo ovac, koz in govedi. V začetku so ga pastirji radi pretepali, ga zaničevali in podili stran, dasiravno ga je bila sama dobrota. Zato se jim je izmikal, kjer je le mogel. Najraje je pasel svoje živali sam, daleč od drugih.

Toda živali so ga imele vedno rade, saj je lepo ravnal z njimi in jim iskal najboljše pašnike. Ob večerih je prignal domov čredo vedno sito. Zato je v vasi in daleč okrog kmalu zaslovel kot najboljši pastir. Pozneje je skoraj vse potegnilo na njegovo stran.

Nekoč, ko mu je, pretepenemu, bilo srce zopet prepolno žalosti in bridkosti, se je zagledal v čudežno Sveto goro. Pokleknil je in prosil: »Dobra gospa, samo eno željo mi izpolni — napravi me močnega!« Živali so pridno mulile travo in objedale grmičevje, Petra pa se je lotilo domotožje. Misli so mu začele uhajati domov, zlasti k dedku in babici, ki sta mu pripovedovala pravljice,

(Nadaljevanje na 2. strani)

Viharnik — foto Ivan Ropas

NAŠI LJUDJE IN NJHOVA DELA

(Nadaljevanje s 1. strani)

da se je kar vživljal vanje. Žalosten se je vrgel v travo, se razjokal, proseč pogledal v modro nebo, zatem pa med ihtenjem zaspal. Sanjal je čudovite sanje.

Bilo je lepo poletno popoldne. Na samotnem pašniku je naletel na rojenice, ki

so trdno spale. Vanje se je z močnimi žarki upiralo sonce. Videl je, da so izmučene. Zasmilile so se mu. Babica mu je velikokrat pripovedovala, kako dobre so te deklice. Stekel je k bližnjemu grmu, nalomil nekaj zelenih vej in rojenicam napravil senco. Nato je odšel za čredo, ki se je bila medtem odpasla že precej stran. Tedaj je videl, da se je nebo odprlo; bog je poslal angela, ki ga je poljubil in navdihnil s silno močjo.

Iz teh nepozabnih sanj se je Peter prebudil, ker se ga je nekdo dotaknil. Ves omotičen je le s težavo odprl oči. Ob njem je stala njegova najljubša telica in ga drežala s slinastim gobčkom. Bržkone je

dolgo spal in sanjal, saj je sonce že zahajalo in tonilo nad modrim Jadranskim morjem.

Peter Klepec je skočil pokonci in se na vso moč pretegnil tako prešerno in naglas, da so pastirji na spodnjih pašnikih ostrmeli. Ugibali so, kaj neki se je zgodilo, da je Peter tako vesel. Ko je spoznal, da so se sanje uresničile, da je postal močan, je bil nepopisno srečen.

Kmalu se je razvedelo o Petrovi moči. Nekje pri Osilnici, od koder je bil doma, je objel najdebelejšo tepko in jo zruval s koreninami vred. Zavihtel jo je nekajkrat v zraku in jo zalučal naravnost v Kolpo. S koreninami je ruval po vrsti vse: bukke, breze, smreke, hoje, goste grmače in skale ter krčil gmajno, da bi bilo več rodne zemlje.

Pravijo, da je Peter Klepec s svojo neznanško močjo rad pomagal soljudem. Bil je miren, preudaren, prijazen, usmiljen, delaven, zelo varčen in gostoljuben. Vse te lastnosti imajo še danes ljudje njegove dežele. Za kos koruznega kruha in latvico mleka je Peter opravil vaščanom delo, ki bi ga bilo komaj zmoglo dvanajst drugih. V krošnjah je nosil velikanske butare sena s senožeti, sekal, tesal, vlačil hlode in drva iz gozda. Še posebno rad pa je mladil žito s cepci, ki jih je vihtel več hkrati.

Nečesa pa Peter Klepec ni prenesel — krivice. Kdor se mu je s krivico zameril, temu je odzvonilo.

Ob težkem delu se je Peter Klepec razvil tudi v neugnanega vojščak. S svojimi bojevnikmi je največkrat čakal sovražnika v Sedlu nad Osilnico, tik ob Sveti gori. Njegovo najljubše orožje je bilo drevo. Zruval ga je in z njim med strahovitim vpitjem neusmiljeno mlatil po sovražnikih. Drevo je vihtel, kot bi se poigral z leskovo šibo. Kadar je preizkušal svojo moč, je rad stisnil v pesti kamen, da se je iz njega pocedila voda. Nekoč, ko so pred cesarjem odbirali najboljše bojevnikme, pa je med prsti zdrobil in zmlel v prah kar sedem konjskih podkev.

Pogostoma se je Peter Klepec spoprijel tudi s Turki. Ko je zvedel, da je turški sultan v Osilnici zavzel tabor ter vdrl v cerkev, kjer njegov konj zoblje oves z oltarja, je pobesnel in brž odhitel tja. Turek mu je prišel naproti in mu zaničljivo segel v roko. Peter

jo je zgrabil tako močno, da mu jo je pri prič odtrgal, z drugo pa mahnil po Turku in ga na mestu ubil. Zatem je izpulil najdebelejše drevo na cerkvenem vrtu ter začel z njim neusmiljeno klestiti po Turkih. Pobil je skoraj vse, le nekaterim se je uspelo rešiti. Zbežali so nizdol ob Kolpi in se od tedaj niso vrnili nikdar več. Prav tako je nekoč naklestil Ogre in jim nazadnje ubil še kralja. Kar sam ga je zakopal na meji, za mejnik pa zavalil na njegov grob veliko skalo, sovražnikom v vednost in svarilo.

Nazadnje so Petra Klepca videli na naši zahodni meji, ko se je pomilovalno smejal v obraz premaganim Lahom. Na glavi je imel klobuk s stisnjanim trirobnim vrhom in širokomi krajci. Levo stran klobuka mu je krasil šop gamsje brade, saj je bil tudi lovec, kot večina uglednih mož v tem kraju. Oblečen je bil v osilniško narodno nošo. V levem uhlju se mu je svetlil zlat murček. Bile so ga same mišice. V zagoreli obraz so se mu že trpko zajedale gube, kakor skoraj vsem delavcem in kmetom iz teh krajev.

Bržkone so imele babice prav, ko so pripovedovale o Petru Klepcu. Trdile so, da ni umrl, ampak je izginil in živi nekje v Sveti gori, na Kraljevem vrhu ali v Sokolski steni, da je morda v Livi dragi ali v gozdovih med Risnjakom in notranjskim Snežnikom. Tam da se večkrat sreča z Martinom Krpanom. Da, videli so ga celo pri Reki, na obali. Morda živi v nedostopnem pragozdu Osilniške gore, kamor le redko zaide človeška noga. Še najverjetneje pa je v skrivnostni Taborski steni nad Belico, kjer je večkrat taboril. Tu so se v hudih časih najraje zbirali njegovi vojščaki, med zadnjo vojno pa prvi partizani, vsi prežeti z njegovim duhom.

Da, pred tremi desetletji je Peter Klepec spet zmagal nad sovražniki. Vrnil je deželi svobodo, sam pa na vsem lepem nekam izginil. Zdaj stoji na večni, tihi straži, varuje domovino in bedi nad njo s svojo nepremagljivo vojsko. Njen vojščak sem jaz, si ti, smo mi vsi, otroci te dežele.

ANTON OŽBOLT se je rodil leta 1919 v Bélici v Čabranski dolini. Po osnovni šoli v Papežih je šel za gozdnega delavca, leto dni delal v slavonskih, nato pa v domačih okoliških gozdovih do kapitulacije stare Jugoslavije.

V NOB je sodeloval od leta 1941 in bil med prvimi organizatorji vstaje v rodni dolini. Italijani so ga zaradi izdaje leta 1942 ujeli ter obsodili na smrt, a končno internirali v Italiji. Jeseni leta 1943 se je vrnil v domovino, postal obveščevalec, pred osvoboditvijo pa komandant tiskarne Toneta Tomšiča.

Po osvoboditvi je opravljal odgovorne družbene dolžnosti. Med drugim je bil leta 1947 sekretar rajonskega komiteja Ljubljana-Moste, od leta 1947 do 1948 pa predsednik prvega rajonskega ljudskega odbora Ljubljana-Moste. Sem se je vedno rad vračal, tudi ko je bil v Ljubljani inštruktor mestnega komiteja KPS in slušatelj srednje partijske šole v Ljubljani, pa kasneje v Kočevju organizacijski sekretar občinskega komiteja, sekretar pri podjetju Trgopromet in kasneje pri Avto-Kočevje. Vmes je doštudiral tehnično šolo v Ljubljani — oddelek za gozdarstvo. Leta 1966 se je upokojil, že prej,

predvsem leta pokoja pa je preživljal v Kočevju polno angažiran s pisanjem spominov iz NOB. Umril je leta 1976 v Ljubljani.

Svoje prispevke je objavljial takoj po osvoboditvi v skoraj vseh slovenskih časnikih in nekaterih revijah. Družbenopolitičnega delovanja iz prvih poveljnih let v Mostah se je zavzeto spomnil leta 1970 v Naši skupnosti. Poznamo pa ga predvsem kot pisca dveh obsežnih del iz partizanskih let: Šerčerjeva bojna pot (1973) in Dežela Petra Klepca (1974). V rokopisu ima končano obsežno delo Utrinki podzemlja, kjer podrobno opisuje življenje in delo partizanskih tiskarn predvsem na Dolenjskem; od drugih ohranjenih rokopisov pa naj spomnimo vsaj na skico za filmski scenarij Taborska stena. (V steni nad Belico je bil sedež vodstva Kočevskega odreda, ki je tam doživelo svoj vzpon in svojo tragedijo.) Kot vnet lovec, ljubitelj narave in živali je že leta 1963 napisal Lovski kataster — Bonitiranje lovišč lovskih družin v bivšem okraju Kočevje.

Za naše bralce smo izbrali uvod iz knjige Dežela Petra Klepca, katerega začetek objavljamo na 1. strani.

45 let delovanja komunistov v Zalogu

Konec prve svetovne vojne se je zmagoviti oktobrski revoluciji pridružilo veliko število naših delavcev, ki so bili kot avstroogrski vojaki na ruski fronti ali pa kot ujetniki v širni Rusiji. Tam so okusili trpljenje pod buržoazijo in kapitalisti ter spoznali ruske delavce in kmete v boju za pravice vseh delovnih ljudi. Živa beseda in dejanja Lenina so se jim vsidrala v zavest in vse to so prinesli med naše delavce ob povratku v domovino. Na drugi strani so primorski delavci — zavedni Slovenci, posebno železničarji — po razpadu Avstro-Ogrske pribežali iz okupirane Primorske pred italijanskimi fašisti, ki so že takrat zapirali in mučili zavedne slovenske delavce, bojujoče se za delavske pravice.

Delavci, ki so se vrnili iz Sovjetske zveze, in delavci, ki so pribežali iz okupiranega slovenskega ozemlja pred fašisti, so se združili v skupnih naporih: treba je bilo nadaljevati boj proti buržoaziji, imperializmu in kapitalistični družbi, ki je hotela do kraja izkoristiti delavca in ga zaslužniti za svoj kapital. Eni kot drugi delavci so se združevali bodisi v socialno-demokratski stranki ali v sindikalnih gibanjih bodisi v kulturnih delavskih društvih Zarja, Vzajemnost, Svoboda, Vesna itd.

Delavci v teh društvih so se morali spopadati z nacionalisti, krščanskimi socialisti, z močnimi klerikalnimi strankami in s fašistično orjuno. Kljub žrtvam na Zaloški cesti aprila leta 1920 in v spopadu z orjuno v Trbovljah junija leta 1924 delavci niso prenehali z bojem za svoje pravice. Čeprav so sledile sankcije, odpusti iz služb, premestitve, zapori itd., se je delavsko gibanje še bolj razmahnilo. Vodilni delavci tega gibanja — če sicer morali umakniti v ilegalno, v vseh društvih in sindikatih pa je vzklopela in se razgibala politična zavest delavcev; ne samo med delavci, ampak tudi med študenti in inteligenco.

Pričelo se je prvo obdobje ilegalnega revolucionarnega delavskega gibanja tudi v Zalogu.

Železničarji so 12. aprila 1930 ustanovili podružnico neodvisne delavske stranke Jugoslavije. V njej je praktično legalno živelo ilegalno delo KP. Na čelu te podružnice so bili Franc Perdan, Jaka Skuk, Ivan Makuc pa Peter Čermelj, Aleksander Smirnov, Viktor Sluga, Ivan Dorbež in še drugi.

Železničarji so pričeli z revolucionarnim delovanjem v Zalogu. Povezali so se tudi z delavci vevške papirnice. Podpirali so njihovo stavkovno gibanje, ki ga je vodil tovariš Kidrič.

Zopet so sledile sankcije, zapori itd., a politično delo ni več prenehalo. V tem novem obdobju so komunisti na ilegalnih sestankih in z individualnim prepričevanjem pridobivali nove člane delavskega gibanja. Socialdemokrati in krščanski socialisti so se razhajali v stališčih levo usmerjenih delavcev, ki so se bolj zavzemali za pot pod vodstvom redkih in malo znanih komunistov. Stališča v sindikatih so se nagibala v korist delavcev, ki so zahtevali svoje pravice.

Delo komunistov je bilo težavno. Bili so domala še brez literature, brez rednega časopisa, brez radia itd., delovati so morali ilegalno. Vendar je komunistom uspelo z nenehnim seznanjanjem, študijem Marxa, Lenina in druge sicer redke literature zopet pridobivati vedno več delavcev za delovanje po poti KP, za nove akcije, brez socialdemokratov in socialistov. Po letu 1930 se v Zalogu pojavljajo člani KP organizirani v tako imenovanih trojkah. Pobudniki in organizatorji prvih trojk so bili: Franc Černe-Klemen, Tone Sosič, Franc Intihar, Ivan Maček, Jože Peršič, Peter

Čermelj, Jože Mazovec, kasneje pa še drugi.

Med železničarji so delovali predvsem Peter Čermelj, Anton Dobrota, Viktor Sluga, Jože Omahen, Tone Židan, Bertosi, Bačevila, Andi Sigulin, Franc Groznik. Smernice so jim dajali Franc Leskošek, Černe Franc-Klemen, Ivan Maček in drugi.

Tako je na terenu in na železnici nastajala nova organizacija KP, ki je imela jasen cilj: boj proti izkoriščevalcem delavskega razreda.

Pod okriljem kulturnih društev Svoboda je KP uspelo organizirati izlete in shode. Dne 7. julija 1935 je bil znani kongres Svoboda v Celju, katerega se je udeležila množica delavcev iz vse Slovenije pa tudi iz Hrvaške. Vsi so protestirali proti kapitalističnim izkoriščevalcem in proti fašizmu. Po kongresu je takratna banska uprava razpustila društva Svoboda in zaplenila vse arhive. Delo partije pa ni prenehalo. Osnovana so bila nova kulturna društva.

Število članstva KP v ilegali se je vedno večalo. Po juniju l. 1936 odide več članov KP v Španijo v boj proti fašizmu. Na volitvah je komunistom uspelo prodreti v občinske odbore. V Polju so zmagali komunisti. Dne 3. januarja 1937 so se ponovno zbrali na velikem shodu stavkajoči papirniški delavci na Vevčah. Na pobudo KP so se jim pridružili tudi železničarji iz Zaloga.

Delavci so vedno znova demonstrirali proti takratnemu režimu. Čeprav so sledile aretacije, zapori, kazni, buržoazija ni mogla več preprečiti revolucionarnega gibanja zavednih delavcev. Solidarnost je bila vedno večja. To so dokazali 9. februarja 1940 na železniški postaji Zalog, ko je takratni režim aretiral aktivne člane KPS. Tega dne so bili Pepca Kardelj, Milan Apih, Ivan Kreft, Lojze Očepek, Jože Umek, Alojz Mihelič, Anica Vipotnik, Rudi Čačinovič in drugi prepeljani na železniško postajo Zalog — oblastniki se niso upali kompromitirati v Ljubljani? Pa so se krepko zmotili. Na zaloški postaji jih je čakala množica demonstrantov, ki so s kamenjem obmetavali policijski avto in na njem razbili šipe. Vilka Sluga pa so policaji oklofotali. S težavo in v strahu je policija spravila aretirance na vlak. Odpeljali so jih v zloglasne zapore v Bilečo.

Da je bil Zalog res močan center delavskega gibanja, dokazuje tudi dejstvo, da so Zalog obiskovali znani člani KPS: Tine Žagar, Lado Kozak, Jože Slak, Pepca Kardelj, Ivan Maček, Tone Tomšič, Franc Leskošek, Kraigher Sergej, Polde Maček, Adolf Jakhel itd.

Takoj po kapitulaciji stare Jugoslavije je večina Založanov dokazovala solidarnost z OF: nudili so pomoč in podporo raznim izseljenskim transportom iz Gorenjske, transportom jugoslovanskih vojnih ujetnikov v Nemčijo, zbirali so hrano in obleko za internirance na transportih itn. Ker je bila v Zalogu italijansko-nemška okupacijska

(Nadaljevanje na naslednji strani)

Zaloški komunisti in socialisti od leta 1920 naprej — spominski posnetek iz leta 1957. Od leve proti desni sedijo: Peter Učakar, Jakob Skuk, Peter Čer-

melj, Ivan Dorbež; stojijo Franc Bezljaj, Andrej Polk, Miha Mehle, Jože Kačar in Tone Sešek

meja, se je moral namreč vsak vlak ustaviti na postaji. Dne 11. julija 1941 je mladinska četa pod vodstvom Franca Mazovca v Podgradu likvidirala prvega nemškega okupatorja. Posebno na železnici so se pričele akcije in sabotaže. Dne 5. 2. 1942 je bil pod železniškim mostom razorožen prvi italijanski vojak; minirane so bile črpalke in pralnici: položenih je bilo več peklenskih strojev; Založani so zbirali orožje in material za partizane. Velika je bila tudi podpora svojcem aretiranih, odpeljanih v razna mučilna taborišča ali odšlih v partizane.

Udeležba Založanov v NOB je bila množična, ne glede na grožnje generala Rupnika v Polju in njegovega zeta leta 1943 v Zalogu pred gasilnim domom, ko sta szjavljala, da je iz Polja 500 oficirjev v partizanih in da jih je treba uničiti, ker da je to sramota za domobranstvo in se bo vsak, ki bo podpiral ali sodeloval z OF ali s partizani, znašel na dnu Ljubljane, ki da mora biti rdeča od krvi.

90 padlih in mnogo mučenih zagotavlja in terja, da mora Zalog ostati središče naprednega in kulturnega življenja. Vsakdo naj spozna in ve, da je bil rdeči Zalog že desetletja sem središče delavskega in političnega gibanja. Zato naj tudi vsakdo v današnjem družbenem in samoupravnem razvoju sodeluje, pomaga na vseh področjih kulturnega, gospodarskega in političnega življenja v naši novi Jugoslaviji.

Zveza komunistov pa bo še naprej krepiła in usmerjala naš družbeni razvoj in hodila po poteh, ki sta nam jih začrtala tovariša Lenin in Tito.

Posebno je važno, da mladi zvesto čuvajo tradicijo in pridobitve svojih prednikov, ki so se za ceno svojih življenj bojevali in ustvarjali to, kar imamo in kar bomo imeli v bodočnosti.

Ne pozabljajmo njihovih imen, s spoštovanjem čuvajmo njihova obeležja in ustvarjeno delo.

Naj živi 29. november, praznik prve zakonite vlade nove Jugoslavije. Naj živi Zveza komunistov Jugoslavije, naj še dolgo živi naš ljubljani maršal Tito.

(govor Romana Klešnika ob 45. obletnici organiziranega delovanja komunistov v Zalogu)

ŠE ENA O INTENDANTU POLHU

Bil je dober in tako med partizani kot med prebivalci zelo priljubljen. Če že ni mogel ustreči drugače, je znal spraviti vsakega v dobro voljo.

Pa pride v Starih Žagah na Srebotniku k Polhu njegov stari znanec iz II. Štajerskega bataljona — še iz časov, ko je bil ta na Pugledu. Sedaj je spremljal Staneta-Franca

PARTIZANSKE ANEKDOTE

S TOVARIŠEM LUKOM NA POTI V OTOČAC

Slab mesec pred kapitulacijo italijanske vojske leta 1943 je precej močna patrulja zaščitne enote vojaško-političnega vodstva spremljala tovariša Luko iz Baze 20 na Kočevskem Rogu v Otočac v sosednjo Hrvaško.

Za precej dolgo pot nas je intendant Polh dobro obremenil. Do zadnjega žepa nam je napolnil nahrbtnike s hrano in drugimi potrebščinami, tako da smo bili na dolgih samotnih poteh po gozdovih Korduna, Like ter planine Kapela neodvisni. Sicer pa po vaseh, ki so bile skoraj vse požgane do tal, niti ni bilo dobiti kaj za pod zob. Tudi tifus je takrat precej razsajal v Kordunu in Polh je dobil nalog, da namesto čaja, vode in ječmenove kave napolni naše čutare z domačim sadjevcem ali »špagu«, kot smo ga imenovali partizani.

In ko smo prispeli na Kordun, je tovariš Luka strogo zaukazal: »Da v teh krajih ne bo kdo poskušal piti vode! Saj bi se lahko okužil in zbolel ter s tem ogrozil vse!«

Priznam, ta ukaz smo izpolnili stoo odstotno, kar pa sicer ni bilo vredno. O tem se je tovariš Luka prepričal že drugi dan pohoda po Kordunu. Ko nam je nek odbornik pripravil nekaj kuhane jedi, je tovariš Luka hotel popiti požirek »špage«. Te pa ni bilo »niti za dušo odkupiti«, kot pri nas pravijo stari ljudje. Seveda je tovariš Luka takoj precej ostro

nastopil, kaj da se to pravi, kje da je žganje, saj ga je vsakdo imel polno čutarico! Pa se ojunachim in pravim: »Tovariš Luka, saj si nam ukazal, da v Kordunu zaradi tifusa ne smemo piti vode, mi smo pa ta ukaz, kot druge, natančno izpolnili.«

Dialog je bil končan, na podobnih poteh pa je tudi tovariš Luka nosil svojo čutarico.

Luka! Čestitamo ti k tvojemu rojstnemu dnevu! Da bi še dolgo živel in se spominjal naših porednosti, ki smo ti jih uganjali.

INTENDANT POLH IN PROTITANKOVSKA MINA

Spomladanskega dne leta 1944 je šel tovariš Polh na svoj običajni obhod po življenjske potrebščine; to pot za neko visoko partizansko ustanovo.

Ko se je od vasi Podturna bližal Dolenjskim Toplicam, je na cesti zapazil nenavaden kupček razrahljanega mahu in peska. Pogledal je natančneje: sredi kupčka še sumljiva žica.

Mina — pomisli.

Brž se umakne in hitro je pri partizanski enoti v Podturnu. Ker je bil tovariš Polh znana avtoriteta, je uspel prepričati poveljnika partizanske enote o svoji najdbi. In le nekaj minut je bilo potrebno, da je bila določena skupina strokovnjakov s potrebno opremo, ki se je odpravila proti sumljivemu mestu.

Le kratek strokovni ogled in že je bila žica zvezana z močnejšo vrvico. Zdaj pa brž v zaklon. Povelje — in že zleti v zrak — cikorijina škattla! Bila je »šolska« mina — pionirji so se takrat prav radi igrali partizane in Nemce, kot smo se mi nekdaj razbojnice in žandarje.

Rozmana. Obleko je imel ponošeno, srajco in perilo prav tako, le čevlji so bili še nekako videti. K Polhu ga je poslal tovariš Stane s priporočilom, da se »tale fant« malo uredi. »Tovariš Polh...«

»Ja, tovariš! Ja, kje pa ti hodiš, ja kakšen pa si, ja kako pa izgledaš, saj ni ničemur podobno.«

»S...s... saj sem prav zaradi...«

»Seveda, seveda! Kdo te je poslal? A, Stane, ja, ja, midva sva stara znanca še iz prvih dni partizanstva, veš, še iz leta 1941.« je hitel Polh. »Ja, seveda, ti rabiš srajco, pa gate tudi, pa nove hlače, bluza — ta bo še dobra, nogavice — ja, tudi, čevlji so sicer še za nekaj kilometrov hoje, dobro pa bi bilo, če bi dobil nove...« govori Polh, ki mu kot izkušenemu partizanskemu intendantu partizanska psihologija ni bila neznanca.

Partizan je bil vesel, da je zopet naletel na »pravega« človeka, ki pa tudi ima vsega, kar hočeš... Kdo pa ne bi imel, če ne intendat glavnega štaba! Midva sva pa dobra znanca!

Kar mu misli prekine Polh: »Ja, veš, takole stoji stvari. Srajce, gate in nogavice še niso prispelle iz Ljubljane, so pa na poti in jih vsak dan pričakujem. Hlače, ja, hlače imam, samo ne vem, kateremu Italijančku jih bom lahko slekel. Čevljev trenutno nimam, dobiš pa jih takoj, ko bo prispela serija, ki jo prav te dni končujejo v naših delavnicah. Imaš smolo, prišel si nekaj dni prezopno ali pa prekmalu, pravočasno prav gotovo ne. Od vsega ti lahko dam — vezalke za čevlje, če jih potrebuješ! Pa se v kratkem zopet kdaj oglasi! Zdravo!«

»Zdravo,« mu odgovori tovariš in odide. Ko pa je že oddaljen od Polhove hiše, se zasmeji in sam pri sebi pravi: »Pa je tale Polh le dober tovariš. Saj me ni nič užalil, ko mi je tako govoril. Saj bi moral sam vedeti, da tudi on nima, kar jaz rabim. Želi pa le, da bi bili okoli Staneta lepo oblečeni spremljevalci.«

Besedilo: Franc Sotlar
Risbe: Janez Ošaben

Požgane Janče

(Očetova pripoved iz NOB)

Zgodilo se je leta 1944 na Jančah. Očku je bilo štirinajst let. V vsej vasi ni bilo nikogar, ki bi sodeloval s sovražnikom. V kmečki hiši so imeli borci svojo postojanko. Nemci pa so se vselili v hiše na Pražganju. Od tam so z daljnogledi opazili partizane na Jančah. 4. ali 6. avgusta so Nemci začeli streljati. Borci so se umaknili v gozd. Z njimi so šli tudi kmetje in s sabo so odgnali živino. Nemci so jezni požgali vso vas. Na Tujem grmu pa je prvi pogorel prav dom mojega očeta. Dva prašiča pa so Nemci zaklali in odnesli.

Domačini so vse to opazovali iz gozda. Ko pa so Nemci odšli, so se pozno v noč vrnili v vas k požganim domovom. Do 6. decembra je bilo nato mirno. Tega dne pa so Nemci znova požgali vas. Oropali so jo živeža in odgnali vse moške, kolikor so jih dobili, v Litijo ter jih zaprli. Žene in otroke pa so pustili v požgani vasi.

Med vojno je bilo zelo veliko prelite krvi, da danes lahko uživamo svobodo. Mnogo je bilo trpljenja. Nikoli več si ne želimo vojne.

Če pa še kdaj pride sovražnik na našo zemljo, bomo vsi branili domovino, ki jo ljubimo.

CIRILA ZAVRL
OŠ Polje

Vojna

V peskovniku se igrata otroka. Podita se po prahu in vpijeta. Igrata se vojno.

Na drugem koncu sveta je ta igra drugačna. Tam se dva »velikana« igrata ob zemljevidih. Kaj mora biti vojna igra velikih, ki si želijo slave, moči in oblasti nad drugimi?

V peskovniku dva fanta rijeta po pesku in plastični vojaki padajo namišljeno zadeti. Podirajo se bunkerji iz peska, okopi, gradovi.

Na drugem koncu sveta je ta igra drugačna. Tam rijejo po zemlji pravi, jekleni tanki in umirajo resnični ljudje, rušijo se bunkerji, okopi, pod njimi pa ostajajo zakopani nedolžni.

Vojna je igra, ki terja dosti življenj, igra, katere orodje so ljudje. Otroka v peskovniku se igrata... O, da bi s tako igro nadaljevala do konca življenja...

MATJAŽ TURK
OŠ Vide Pregarc

Zakaj?

*Želela sem si,
da bi bila majhna,
nežna in srebrna.*

Pa nisem smela.

Zakaj?

*Želela sem si,
da bi bila velika,*

lepa in srečna,

pa nisem mogla.

Zakaj?

Želela sem si,

da bi bila trava,

veter ali sonce,

pa nisem znala.

Zakaj?

Darja Mihalič
gimnazija Moste

Življenje je zmagalo nad smrtjo

(Razmišljanje o NOB ob dnevu JLA)

Življenje je zmagalo nad smrtjo. Pogum je premagal jeklo.

Železna fašistična sila je krvavo zatirala vse upore. Anglija, Francija, SZ so stokale pod osvajalčevim škornjem. In takrat so se nekje na jugu Evrope ponosno dvignili goloroki ljudje. Student in kmet, meščan in ribič. Dvignili so svoje srce proti Soncu, ki so ga prekrivali črni, tuji oblaki.

Začelo se je z majhnimi plameni, ki so rasli in zrasli v velik ogenj, v strahovit upor. Mišičaste roke so krivile cevi, trda pleča so ustvarjala tanke. Ne, niso bili uporniki! Branili so svoje življenje pred mrhovinarji. Branili so sebe, svoje najbližje in soseda, da, tudi tistega Janeza, ki je bil priklenjen na posteljo.

A črni ptiči so bili vztrajni. Hoteli so jim izključati oči, da ne bi videli sonca, hoteli so jim iztrgati jezik, hoteli so jim odvzeti tisti košček zemlje, tisti potoček, ki je prej tako veselo skakljaj, in hišico in kolo, hoteli so jim vzeti dušo, hoteli so, hoteli so — vse!

Pa se mišice in plameni niso uklonili. Nasprotno. Bojevali so se še bolj. Ker so vedeli, da se ne bojujejo samo za svoje življenje, ampak za moje in tvoje in še za vsa druga.

Poznate Romana? Da, tisti tihi mladenič. Še šestnajst jih ni imel. Pa jih je ubil sedem, zato, da bi on živel. Bilo je še ogromno Romanov. Bili so preponosni, da bi trpeli sovražnikove ukaze. In bojevali so se za boljši jutri, čeprav niso imeli orožja.

Pravica je zmagala. Zmagalo je življenje nad smrtjo.

In če bo treba, bomo spet vstali — jaz, France in tisti Šule iz zadnje klopi in s svojimi rokami branili to malo zemlje na dlani, ta košček neba v očeh.

VINKO TREBŠE
OŠ Vide pregarc

Najlepša beseda

*Domovina — to je najlepša beseda,
beseda osmih cvetov, osmih črk.*

D kot planinska reka Drina,

O kot sončne obale Jadrana

M kot valovito morje

O kot modro Ohridsko jezero,

V kot lepo mesto Velenje,

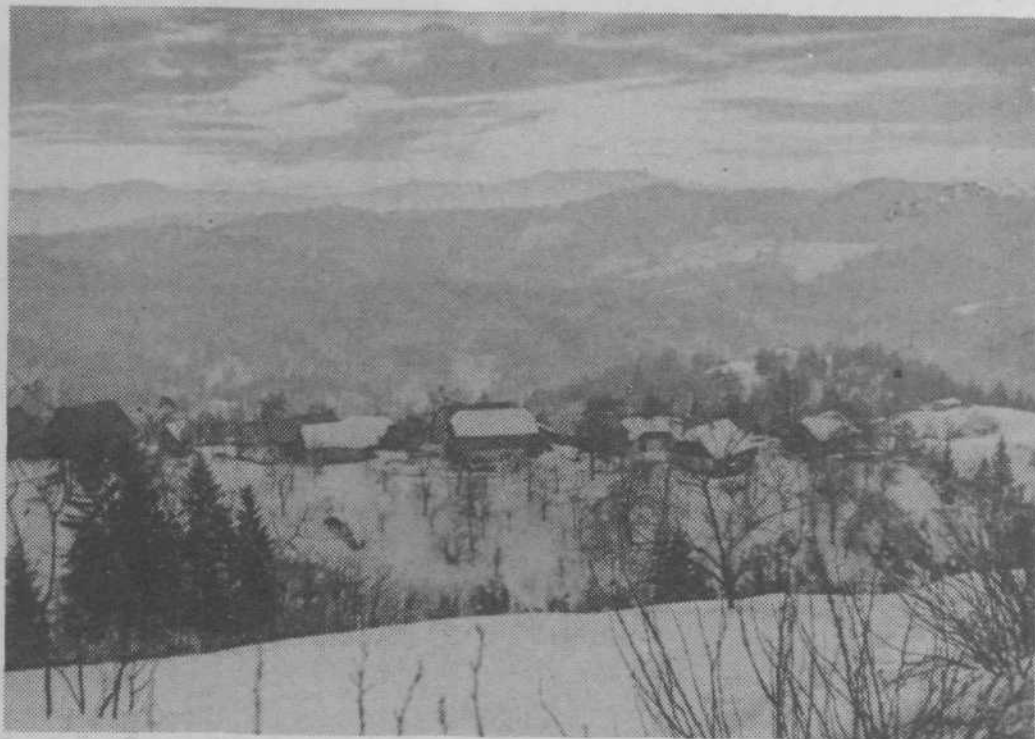
I kot prelepa planina Igman,

N kot partizanska reka Neretva,

A kot naše lepe Alpe.

To je moja domovina.

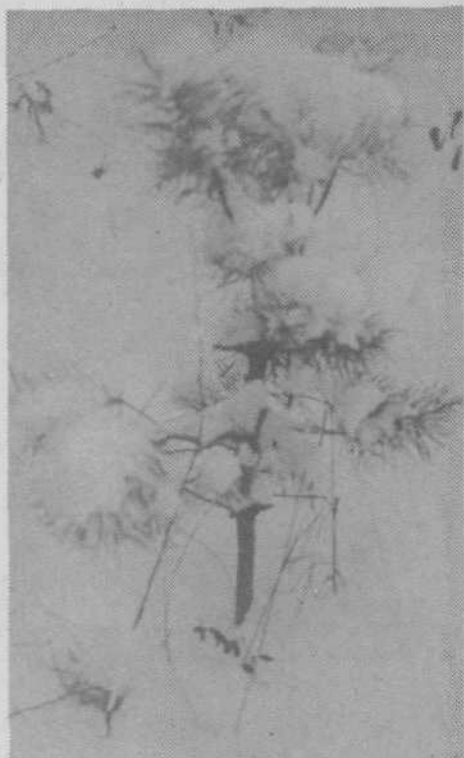
Irena Kure
OŠ Polje

Hitim

Jesen.
Dež potrkava na okna
in veter vrtinči suho listje.
Zemljo je objel mrak.
Ljudje hitijo, hitijo.
Tudi jaz hitim,
toda kam — ne vem.
V osamljeni hiši se prižge luč
in zavese se zagrnejo.
Jaz pa sem sama,
in hitim, hitim
nekam v neznanu.

Darja Zaviršen
OŠ Vide Pregarc

Verzi iz Li-Taj-Poja — foto AM

Stiska

Plazi se,
leze,
dotika se me,
o, groza!
Ta tesnoba,
ta obup,
ta stiska.
Zakaj spet prihajaš?
Zakaj me spet in spet
tiraš v brezno
nemoči in obupa.
Zakaj mi spet odpiraš
oči, ki bi rade počivale
na zeleni preprogi.
Zakaj me budiš?
Pusti me!
Prepozno.
Plazi se,
leze,
dotika se me,
o, groza!
Ta tesnoba, ta obup,
ta stiska —
nekoga.

Kresnica
Štepanjsko naselje

Topline, topline! — foto Hvastija

Krila

Padem v mehko travo.
Oči se ozro po nebu — po neskončni modrini.
Oči se ustavijo na neznatnem premikajočem se bitju...
PTICA — v višavah se vsa svobodna
igra z vetrom.
JAZ — ne morem do nje.
Za vedno ostanem tu.
O, zakaj nimam kril,
ubogi, umazani suženj,
izkoriščevalec dobrote,
zmaterializirani uničevalec vsega.
In vendar — prav je tako:
Ostati na trdnih tleh.
Oni — da!
Toda — jaz,
vsaj jaz da bi imel krila,
da se dokopljem do zvestobe,
opojnih žarkov ljubezni, miru in sreče,
opojnih žarkov rešitve,
ki tako neustavljivo zahajajo.
In vi, ki se mi smejite,
in vi,
tudi vi, ki smo si tako različni, vedite,
da vas bom nekoč vse razumel...

Do takrat pa bo iskanje in boj med nami.
VI in jaz,
JAZ in vi.
VI in jaz,
JAZ in VI!
In sprašujete se — zakaj?
Sprašujem se — zakaj?

Darko Senekovič,
ŠCTP

Novoletna noč — foto Babnik

Predrago?

»Ničesar nimam, kar bi ti dala,«
si dejala in mirno odšla,
z veliko lažjo.
»Košček ljubezni,
topel nasmeh, prijazna beseda —
koliko stane te to?«

Bojan Kozlevčar
Saturnus

Sem

Izgini v svojo notranjost,
prestopi mejo pozabljenega,
prerij preteklost,
poglej v prihodnost
in živi sedanjost!

Dado, OO ZSMS Zalog

Pustimo nekaj še za proizvodno bazo

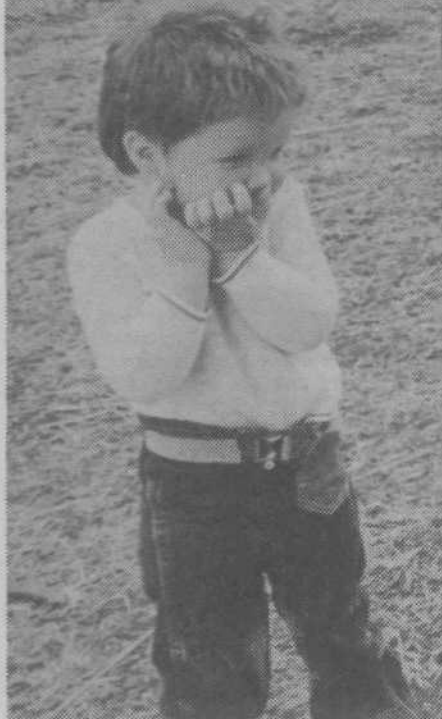

foto Lojze Javornik

Skrbna stara kokoš je našla na svojem dvorišču zrno pšenice.

— Iz tega zrna bi lahko nastal krasen hlebec, je rekla prebivalcem dvorišča. Seveda ga moramo najprej skupaj posejati.

— Jaz imam danes sestanek na dvorišču v zvezi z meddvoriščno integracijo, reče glavni petelin.

— Tudi jaz ti ne morem pomagati, draga kokoš, imamo simpozij o vplivu slane vode na pokvarjena jajca. Razen tega pa hočejo posneti moje kikirikanje kot glavni hit jutranje in predjutranje oddaje, doda pomočnik glavnega petelina.

— Moja dolžnost je voditi zapisnik na omenjenem simpoziju, zastoka mlada kokoš, tajnica in desno krilo glavnega petelina.

— Če je pa tako, moram sama s svojimi piščanci zavihati rokave, reče stara kokoš in po vseh agrotehničnih zahtevah posadi svoje zrno pšenice.

Čas je mineval. Menjavale so se suše, nevihte in deževja. Zrno je vzkilo in se razvilo v čudovito rastlino. Ko je ta povsem dozorela in je zrno obilno obrodilo, ga je bilo treba požeti. Stara kokoš ponovno vpraša:

— Ali lahko s skupnimi napori in produktivnostjo žito požanemo, omlatimo, zmeljemo in zamesimo hlebec?

— Danes zaradi strukturalne analize in potrjenih stališč ponovno potujem na drugo dvorišče. Naj mi takoj napišejo nalog za dnevnice in pripravijo terensko vozilo, naroči glavni petelin.

— Danes razpravljam o vplivu sanacijskih ventilov na osebne dohodke in urejam vprašalnike v zvezi s produktivnostjo naše dvoriščne delovne enote, zafrfota s krili pomočnik glavnega petelina.

— Jaz pa... Danes se počutim tako slabo, da bom po bolniškem dopustu nadaljevala letni oddih. Le zakaj imamo tako majhen regres, da ne morem odleteti niti na Kanarske otoke, zastoka mlada kokoš, tajnica glavnega petelina.

— Tedaj mi ne preostane drugega, ugotovi stara, marljiva kokoš, kot da s svojimi slabotnimi piščančki sama opravim to delo. Stara kokoš zatem oddvoji delček od svoje skromne pokojnine, ki si jo je prislužila s svojim znojem in kupi mlatilnico ter vse priključke za predelavo pšenice. Ko je pšenico požela, omlatila in zmlela ter zamesila hlebček, ki mu niti sanitarni inšpektor ne bi mogel oporekati, vpraša:

— Kdo bo sedaj pojedel ta hlebec?

— Jaz, reče glavni petelin. Skoraj brez sredstev nam je s skupnimi močmi uspelo iz nič napraviti nekaj.

— In jaz, se priključi delitvi pomočnik glavnega petelina. Zaradi svoje prirodne skromnosti ne bom govoril o napornem študijskem pristopu k celi stvari in analizi podrobnosti, toda poudarjam potrebo po enakosti in delitvi proizvedenih dobrin in sorazmernost v dohodkih.

— Tudi meni nekaj pripada, urno priteče z bolniškega dopusta tajnica glavnega petelina. Ne moreta biti do mene mačehovski kakor do pripravnikov.

— Tega hlebca razen mene in mojih piščancev nihče ne bo jedel, saj je naš hrbet prenesel vse breme proizvodnje, reče stara visokoproduktivna kokoš in...

Motite se, drage moje bralke in dragi bralci, če mislite, da je stara kokoš s svojimi marljivimi otroki pojedla s trudom pridelani hlebec. Glavni petelin, pomočnik glavnega petelina in mlada kokoš, tajnica in desno krilo glavnega petelina so takoj

vzeli stari kokoši hlebec po zapisniški odločitvi. Takale je ta mojstrsko sestavljena obrazložitev:

»V ZVEZI S SPREJETIMI SISTEMSKIMI REŠITVAMI NA NAŠEM DVORIŠČU NE MORE VSE ITI V OSEBNE DOHODKE. ZARADI STABILIZACIJE, MODERNIZACIJE IN RAZŠIRJANJA PROIZVODNJE MORA NEKAJ OSTATI V SKLADIH — POSEBEJ ŠE ZATO, KER JE PRIMITIVNA PROIZVODNJA STARE KOKOŠI — POPOLN LUKSUZ!«

Pera Srečković

Gradis

Prevedla Milena Kožuh

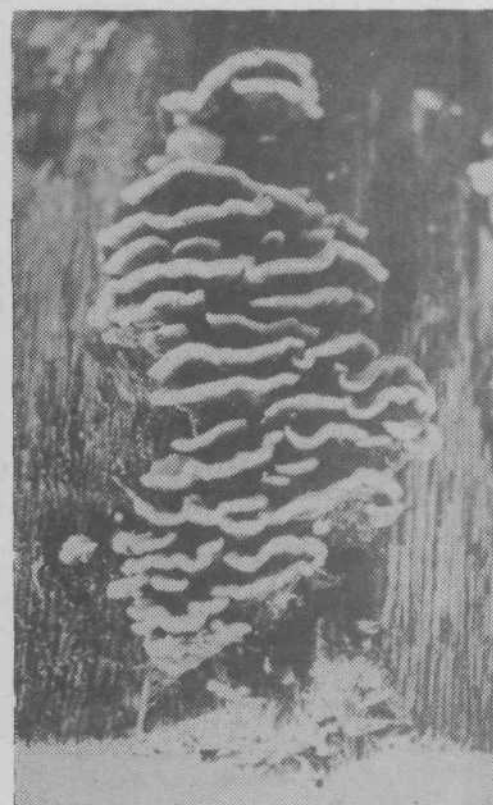

foto Babnik

Zaloški ladjarji

Še se med potniki v vlaku od Zidanega mostu pa tja do postaje Save najde kdo, ki zna potešiti radovednost potujočih, kaj neki pomenijo tiste zaseke v trdo skalovje ob reki. Da so steze vsekali ob Savi? A tako! Spotoma izvedo o ladjarjih in o enem poslednjih izmed njih, »baronu«, ki je na starost prosjacił po obnavskih hišah, ko mu je železna cesta prevzela prevažanje, a tudi v strugo padlo skalovje ob razstreljevanju podlage za železnico ni več omogočalo vožnje ne navzgor ne navzdol pa so bili okoliški hribovski kmetje prisiljeni razprodati vprežno živino. Ladjarstvo in brodarstvo je zamrlo in ljudje so se morali ogledati za drugim zaslužkom. Tombasi so strohneli. Ostanke enega si je nekdanji brodar vgradil pod Lisco v temelje svoje hiše.

V onih časih pred železnico so težko natovorejene ladje — tombase — navzgor vlačili z volovskimi vpregami, navzdol pa je šlo brez njih. Strmo hribovje je prisililo ladjarje, da so dali v strmi soteski vsekali vlečne steze za vprežno živino. Konec soteske je pomenil tudi konec vleke z volmi — a tudi konec zaslužka, zakaj od tu mimo Litije, Kresnic, Ribč, Jevnice, Laz, Svete Helene, Dolskega, Gostince in Podgrada do Zaloga in dalje mimo Kašlja in Zavoglja do jezua Na šumu — današnjih Vevč — je šlo kar z vesli.

V Zalogu je bilo pravzaprav konec dolge vožnje. Le manjši tombasi so še pluli po Ljubljani do Vevč. Od tu proti Ljubljani in dalje v svet pa so ves tovor prenesli na cesto, kjer so se po Napoleonovem času obnesli težki parizarji.

V zalivu pred lesenim mostom in na pomolu, Kozjakov jezik imenovan, je vrvela razkladalna in nakladalna živahnost, gostilne so bile polne polne ladjarjev, vozarjev lastnikov in prekupčevalcev, potnikov in prisklednikov. Ves promet in trgovina sta šla skozi brodarški urad v hiši desno od ceste, ki se je z zadnjo steno domala naslanjala na Ljubljaničo. V stavbi je bilo žitno skladišče. Da je stavba služila ladjarjem, je dokazoval v zidni vdolbini, ki so ji rekli »leva«, njihov patron, sveti Miklavž v škofovskem omatu s štirimii jabolki, postavljenimi v kupček na knjigo. Ta kipec se je upiral času, se ponujal očem in ogibal fatalnim zadetkom vse tja do minule vojne. Hiša se je po sto letih naveličala čakati, da bi se povrnili zlati časi. Zlezla je vkup, o čemer se more potnik še danes prepričati s pogledom iz vlaka, kadar je na železniškem mostu.

Takrat so zaloške imovite hiše Debelakov, Miklavčev, Molavčev, Pibrov in Jerasov, Pangeriščev in Baronov, Kačarjev in Perlezov skrbele za promet in trgovino. Če hiša ni imela tombasa, štirioglate ladje, s kakršnimi so še med obema vojnama vozili gradbeni kamen in žgano apno s Podpeči na ljubljanski Jek, je imela ali težke parizarje ali konje ali pa se je ukvarjala z gostilno. In gradili so visoke, trdne, obokane hiše. Kamenje so lomili kar onstran Ljubljaniče v Kozjakovem kamnolomu, a škrilj za pokrivanje pa malo dlje pod Debnim vrhom. Mostar je pobiral mostnino, kdor je hotel prek mostu v Podgrad in Besnico ali Gostinco napravljat drva in graditi steljo, zakaj izpod poljanskega zvona niso imeli parcel na barju, kamor bi zahajali na pomlad šoto rezat. Na barju so imeli parcele Moščani. Pred njihovimi hišami se je sušila v pravilne kose narezana šota in širila zadah po vlagi; še hujši duh se je tod širil pozimi in tudi več saj je dajala kot les.

Potniki so se znali vkrcati na ladjo. Oni iz Zagorice pri Moravčah, tisti Vehovčev Jurče, ki je kasneje postal učenjak, se je tod vozaril z ladjami v obe smeri, štel zamahljaje in jih v kdovekaj preračunal. Morda mu je že takrat šinila v glavo misel podreti jez Na šumu ali pa podreti svet med Golovcem in Gradom, da bi voda z

barja več odtokov imela — in barje bi se z leti osušilo. Slokega, vedno tuhtajočega škrica so se ljudje spoštljivo ogibali, a kasneje so ga v nebo povzdignili zaradi kanonirskih uspehov, kajti kadar so peli tisto pesem o generalu Lavdonu, so se ga spomnili in na dolgo in široko razpravljali o njem, kakor da je sleherni izmed njih imel največjo in edino zaslug, da je s slamo krita hiša dala takega človeka.

Blizu ceste stoji Pinčev grad, ki so mu tedaj bili lastniki Vrhovniki. Vrenček se je menda bal potresa, zato si je sezidal nizko, a košato hišo. Toda imenitna je bila zaradi vzdiganega svetnika. Kaj podobnega se drugi niso domislili, pa so krasili okna s kovanimi mrežami, kovanimi oknicami in vrati. Ko pa je bil čez cesto tak kovač... Pravijo, da je bila v tej hiši francoska intendantura z okovanimi »kasami«.

Eno le-teh da so bili Francozi ob naglem umiku izgubili na Moščanski gmajni, a da jo je našla vevška Matiška, so pravili še pred vojno. Iz Ljubljane se je z vozom vračala, ko ti zagleda tako železno težo na tleh. Najprej se je bila ogledala, potlej šele zrinila z voza. Ker ji ni bila kos in je nikomur drugemu ni privoščila, a ljudje utegnejo priti z ljubljanske ali od studenske plati, baba preklicana sede na blagajno in se ti razkošati s širokimi kijklami. Pa le dočaka ljudi. Pomagati ji hočejo, ona pa nikomur ni dala od sebe, le: »Po dedca pojdit, po dedca!« je tarjala. In ko je dedec le prihajal, mu je morala skrivaj že nekaj šepniti in imel je kaj dvigniti, zakaj lice se mu je spačilo, vratne žile so se mu napele in jako se je nagnil nazaj. Od tistih časov imajo pri Matusu na Vevčah vrata in okna z železom okovana. Tako tudi po zaloških hišah čeprav so Francozi eno samo blagajno izgubili. Napoleonovi časi so ostali Založanom v sla-

bem spominu, kajti celinska zapora je onemogočila ladjarjem prevažati trsni sladkor, svilo in dišave z vzhoda. Toda obnesli so se francoski parizarji — težki vozovi, ki so jih začeli Založani sami izdelovati.

Zdaj so se spet Ostrovharji prikazali, vračajoč se v Podgrad v stari in novi grad. Ali z Založani se niso kaj prida gledali. Ti so se namreč otepali dajatev, češ da so jih kot ladjarji oproščeni, kmetje pa tako niso. Ostrovharji so z oken tega ali onega gradu imeli dovolj priložnosti z zavistjo zasledovati ves promet, ga znati tudi preračunavati v izkupček. Prav ta jih je bodel bolj kot sulice na turnirjih... Založani pa spet: Da bi grajske redili? Nak! Francozi so tlako z desetino hkrati odpravili. Če pa je tiaka in desetina, je tudi davek, so bili prepričani. Zdaj naj bi spet šlo kot pred Francozi? Kaj šel Saj imajo dovolj stroškov z vzdrževanjem steza ob Savi. In zaslužka pod Francozi tako ni bilo kaj prida. Opo-mogli pa si bodo, ko Trpinc fabriko zida. Dova-žajo težke, klesane kamne za temelje in čudno, težko rogovilasto železje. Da so to stroji, s katerimi bodo papir delali, pravijo. Če — briga jih! Da je le kaj zaslužka! Česa vsega se Trpinc ne zmi-sli! Le čemu papir? Saj pisati ljudje tako ne znajo. Pa če dela, naj dela — ladjarji imajo vsaj kaj prevažati in zaslužiti poleg banaške pšenice in prosa za njegove mline. Saj če bi vozili le olje in tropine in tisto bore vina, bi bil kaj pičel zaslu-žek.

Kot nalašč se je razpasla govorica, da bodo gradili železno cesto. Prav nje je še treba! Ladjarji in vozarji bodo skozinskoz priti njej. Samo poskusijo naj! Bodo videli, kdo se bo prej naveličal. Nadnje pojdejo, ljudi preženo in podro narejeno. Čeprav ponoči kot »mojškra Klara, ki ponoči šiva, podnevi para«.

Včasih je bil zaslužek, bil. Zdaj ni več ne žu-žemberških kanonov, pušk in smodnika za Srbe. Takrat se je dalo zaslužiti, takrat... Koli-kor si bil priden in vzdržljiv, da, da... Seveda, ne Na šumu ne v Zalogu niso smeli nakladati. Eh, pa so kje spotoma pristali... Najraje še ponoči, naložili, spravili denarce, odpluli in — kdo je vedel! Kje so že tisti časi!

HINKO VILFAN

Risbe: Janez Ošaben

NAŠA SKUPNOST — 25. MAJ

Umetniška priloga. Ureja komisija pri uredniškem odboru Nsk, zanjo odgovarja Marjan Moškrič.